

ШАРҲИ МАФҲУМҲОИ АСОСӢ

Азнавбақайдгирӣ (бозномнависӣ) – тақроран сабти ном кардани довталаб дар нуктаи бақайдгирии қаблан ўро номнавискарда бо мақсади ворид намудани тағйирот ба интиҳобҳои аввал ва (ё) маълумоти шахсияш, ки бо ихтиёри довталаб анҷом дода мешавад. Азнавбақайдгирӣ дар сурати баргузорию озмуни тақсимои иловагӣ низ ба роҳ монда мешавад.

Бақайдгирӣ (номнависӣ) – қайди расмӣ довталаб дар нуктаи бақайдгирӣ барои иштирок дар ИМД. Бақайдгирӣ барои иштирок дар ИМД дар **чор давра – якум (асосӣ), дуюм, сеюм ва чорум** ба роҳ монда мешавад.

Бал – нишондиҳандаи натиҷаи ИМД, ки барои ҳар субтест дар натиҷаи миқёсгузорию ҳолҳо ҳисоб карда мешавад. Озмуни тақсимои довталабон аз рӯйи балҳои бадастовардаи онҳо ба роҳ монда мешавад.

Бали гузариш – бали умумӣ барои комбинатсияи ихтисос бадастовардаи довталабе, ки аз рӯйи он дар озмуни тақсимои довталабон доираи нақшаи қабули донишҷӯён аз ҳама охир тақсимои шудааст. Бали гузариш пешакӣ муайян карда намешавад ва қимати он барои ҳар комбинатсияи ихтисос танҳо пас аз озмуни тақсимои довталабон ба муассисаҳои таълимӣ маълум мегардад.

Бартарию интиҳоб – тартиби интиҳоби комбинатсияи ихтисосҳо мувофиқи хоҳиши довталаб тибқи афзалиятҳои ҳангоми бақайдгирӣ.

Варақаи бақайдгирӣ – ҳуҷҷати расмӣ, ки довталаб ва Марказ ҳангоми бақайдгирӣ бо ҳам ба имзо мерасонанд ва ба довталаб ҳуқуқи иштирокро дар ИМД медиҳад.

Варақаи ҷавобҳо – варақаи махсус, ки довталаб дар он ҷавоби саволу масъалаҳои тестро қайд мекунад. Варақаи ҷавобҳо ҳуҷҷати ягонаи тасдиқкунандаи натиҷаҳои аз имтиҳонҳо (қисми А ё Б) бадастовардаи довталаб ба ҳисоб меравад.

Гурӯҳи ихтисосҳо – ихтисосҳои аз рӯйи фанҳои имтиҳон ба ҳам наздик ё монанд, ки дар як гурӯҳ муттаҳид карда шудаанд.

Даври дуюми имтиҳонҳо – муҳлати муқарраргардидаи имтиҳонҳо барои довталабоне, ки дар давраи иловагии азнавбақайдгирӣ ё давраи дуюми бақайдгирӣ аз қайд гузаштаанд ва ё дар даври якум (асосӣ)-и имтиҳонҳо иштирок карда натавонистаанд.

Даъватнома – варақае, ки дар он қисми имтиҳон(ҳо), замону макони баргузорию он ва маълумоти дигари ёдраскунанда (мусоидаткунанда) барои ҳозир шудани довталаб дар маркази имтиҳон қайд шудааст.

Довталаб – шахсе, ки барои супоридани ИМД бо мақсади дохилшавӣ ба муассисаи таълимӣ таҳсилоти миёна ё олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тартиби муқарраргардида ба қайд гирифта шудааст.

ИМД – имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ; низоми марказонидаи ташкилу баргузорию имтиҳонҳо барои қабули донишҷӯён ба муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти миёна ва олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тақсимои ба ин муассисаҳо.

Интиҳоб – ихтисос(ҳо), гурӯҳи ихтисосҳо, муассиса(ҳо)-и таълимӣ таҳсилоти миёна ва ё олии касбӣ, шакл(ҳо) ва намуд(ҳо)-и таҳсил, забон ва макони имтиҳонсупорӣ ва ғайраро **ихтиёран интиҳоб кардани довталаб** ҳангоми бақайдгирӣ барои иштирок дар ИМД.

Кабинети инфиродӣ – фазои шахсии барои довталаб дар заминаи сомонӣ Марказ ҷудошуда, ки дар он марҳала ба марҳала ҳамаи маълумоти барои ӯ зарурӣ гузошта, то замони муайян нигоҳ дошта мешавад.

Комбинатсияи ихтисос – ихтисоси интиҳобшуда бо дарназардошти яке аз: 1) муассисаҳои таълимӣ, ки дар он аз рӯйи ихтисоси мазкур таълим дода мешавад, 2) шаклҳои таҳсил (рӯзона, шабона, ғоибона, фосилавӣ) ва 3) намудҳои таҳсил (ройгон, пулакӣ), ки тибқи нақшаи қабули донишҷӯён пешбинӣ гардидааст.

Қисми А (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумӣ (шакли кӯтоҳ: имтиҳон дар заминаи синфи 11-ум)) – имтиҳон бо мақсади санҷидани дониш ва малакаю маҳорати довталаби дорои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ибтидоӣ ё миёнаи касбӣ барои дохил шудан ба муассисаи таълимии таҳсилоти миёна ё олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар доираи ҳар гурӯҳи ихтисос чор субтестро дар бар мегирад.

Қисми Б (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумии асосӣ (шакли кӯтоҳ: имтиҳон дар заминаи синфи 9-ум)) – имтиҳон бо мақсади санҷидани дониш ва малакаю маҳорати довталаби дорои таҳсилоти умумии асосӣ барои дохил шудан ба муассисаи таълимии таҳсилоти миёнаи касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар доираи ҳар гурӯҳи ихтисос се субтестро дар бар мегирад.

Қисми В (имтиҳонҳои эҷодӣ ва маҳорати махсус) – имтиҳон барои санҷидани қобилияти эҷодӣ ва (ё) малакаю маҳорати махсуси довталаб аз ихтисосҳои самтҳои санъат ва фарҳанг, варзиш, дизайн, меъморӣ, ҳайкалтарошӣ ва дин, ки онро дар баробари ду субтести аввал (1-ум ва 2-юм)-и қисми А ё қисми Б, довталабони ин гуна ихтисосҳоро интиҳобкарда бояд супоранд.

Қисми Г (имтиҳонҳои иловагии таҳассусӣ) – имтиҳонҳое, ки онҳоро довталабони ихтисосҳоро аз филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе ва ё Донишгоҳи Осиеи Марказӣ интиҳобкарда дар баробари қисми А месупоранд. Довталаб ихтисосҳоро аз ҳар дуи ин муассисаи таълимӣ интиҳоб карда метавонад ва чунин имтиҳонҳо аз ҷониби ҳуди ин муассисаҳо баргузор мегардад ва имтиҳонҳои иловагии таҳассусӣ барои филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе шартан бо "Г.1" ва барои Донишгоҳи Осиеи Марказӣ бо "Г.2" ифода карда мешавад.

Қисми имтиҳон – ҷузъи таркибии ИМД, ки маҷмуи муттаҳидгардидаи субтестҳо, фанҳо ё санҷишҳоро аз рӯи хусусиятҳояшон (А – дар заминаи синфи 11-ум, Б – дар заминаи синфи 9-ум, В – эҷодӣ ва (ё) маҳорати махсус, Г – иловагии таҳассусӣ) дар бар мегирад.

Марказ – Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Маркази имтиҳонӣ – макони баргузории имтиҳонҳо (қисмҳои А ва Б) дар биноҳои муассисаҳои таълимии дар шаҳр ё ноҳия интиҳобгардида.

Маъмури имтиҳон – шахси масъул дар ҷараёни имтиҳон (қисмҳои А ва Б).

Микёсгузорӣ (шкалабандӣ) – раванди ба балҳо баргاردонидани ҳолҳо баъди коркарди пурраи варақаҳои ҷавобҳои довталабон ва ҳисоби ҳолҳои бадастовардаи онҳо. Аз рӯи натиҷаи микёсгузорӣ дар доираи ҳар гурӯҳи ихтисосҳо барои ҳар субтест ҷадвали мувофиқати ҳолҳо ба балҳо тартиб дода мешавад.

Нақшаи қабули донишҷӯён – шумораи тасдиқшудаи ҷойҳо дар муассисаи таълимӣ барои қабули донишҷӯён. Дар доираи ин нақша ҷойҳои ройгон (бучетӣ) ва пулакӣ (шартномавӣ) аз рӯи ҳар яке аз ихтисосҳо барои шаклҳои гуногуни таҳсил (рӯзона, шабона, фосилавӣ ва ғоибона) дар ҳар яке аз муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёна ва олии касбӣ алоҳида ҷудо карда мешаванд. Нақшаи қабули донишҷӯёнро Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҳар соли таҳсил таҳия менамояд.

Намуди таҳсил – роҳандозии раванди таълим дар муассисаи таълимӣ вобаста аз маблағгузорӣ, ки ду навъ дорад:

- **ройгон** (дар ин намуд барои тайёр кардани мутахассис маблағ аз бучаи давлат харҷ мешавад ва аз ин сабаб онро намуди бучавӣ ҳам мегӯянд);
- **пулакӣ (пулӣ, ғайриройгон)** – дар ин намуд барои тайёр кардани мутахассис маблағ бо бастанӣ шартномаи дутарафа (байни шахсони воқеӣ ва муассисаи таълимӣ) аз ҳисоби сарпарастон – падару модар ё дигарон, ё шартномаи сетарафа (байни шахсони ҳуқуқӣ, донишҷӯӣ ва муассисаи таълимӣ) аз ҳисоби ташкилоту корхонаҳо пардохт мегардад ва аз ин рӯ онро намуди шартномавӣ низ меноманд).

Нуқтаи бақайдгирӣ – макони номнависи довталабон дар биноҳои муассисаҳои таълимии дар шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурии интиҳобгардида барои иштирок дар ИМД.

Озмуни тақсимо – тақсими довталабони ҳолҳои гузариши фаннро аз ҳамаи субтестҳо ва қисмҳои имтиҳонҳои дахлдор соҳибшуда ба муассисаҳои таълимӣ аз рӯи ихтисосҳои интиҳобкарда, балҳои бадастовардаи онҳо ва ҷойҳои тибқи нақшаи қабули донишҷӯён ҷудогардида.

Озмуни тақсими иловагӣ – тақсими довталабони дар озмуни тақсими асосӣ қомеънашуда ба муассисаҳои таълимӣ аз рӯи ихтисосҳои дар натиҷаи озмуни ин тақсими тибқи нақшаи қабули донишҷӯён ҷойҳои ҳолӣ боқимонда ва интиҳобҳои ҳар яке аз довталабон. Барои иштирок дар озмуни мазкур ин гуна довталабон баъди аз нав сабти ном кардан интиҳобҳои худро дар доираи ихтисосҳои ҷойҳои ҳолидошта муайян месозанд.

Пешномнависӣ – хизматрасоние, ки тавассути он довталаб худро дар ҳолати бархат (ба воситаи шабакаи Интернет) пеш аз бақайдгирии расмӣ барои иштирок дар ИМД номнавис мекунад.

Роҳбари маркази имтиҳонӣ – шахси масъул барои назорати ташкилу баргузори имтиҳон дар маркази имтиҳонӣ ба ӯ вобаста.

Роҳ ёфтан ба озмуни тақсимо – ҳуқуқи довталаб барои иштирок дар озмуни тақсимо баъди ба даст овардани ҳолҳои гузариши фаннӣ аз ҳамаи субтестҳо ва қисмҳои имтиҳони дахлдор.

Субтест – ҷузъи таркибии имтиҳони қисмҳои А ё Б барои муайян кардани дараҷаи дониш ва малакаю маҳорати довталабон аз фанн(ҳо)и таълимӣ.

Тест – абзори бамеъёрдаровардаи арзёбии воқеии дониш ва малакаю маҳорати довталаб, ки маҷмуи саволу масъалаҳоро дар бар мегирад.

Ҳол – нишондиҳандаи аввали натиҷаи ИМД. Ҳолҳои умумӣ барои ҳар субтест бо ҷамъ кардани ҳолҳои алоҳида барои ҳар ҷавоби дурусти довталаб ба саволу масъалаҳои ин субтест ҳисоб карда мешавад.

Ҳоли гузариш – шумораи ҳадди ақал (минималӣ)-и ҳар сол аз ҳар субтест вобаста аз гурӯҳи ихтисосҳо, имтиҳони эҷодӣ ё маҳорати махсус ва имтиҳонҳои иловагии таҳассусӣ муайяншавандаи ҳолҳо, ки барои роҳ ёфтан ба озмуни тақсимо онҳоро ба даст овардани довталаб зарур аст.

Шакли таҳсил – муомилаи ба низом даровардаи байни таълимдиҳанда (омӯзгор) ва таълимгиранда (донишҷӯй). Шакли таҳсил асосан рӯзона, шабона, ғоибона ва фосилавӣ мешавад:

- **рӯзона** – шакли маъмултарини таҳсилот, ки донишҷӯй дар он ҳар рӯз (ба ғайри рӯзҳои истироҳат) дар давоми нимсола (семестр)-ҳо дар лексияву семинарҳо иштирок карда, сипас имтиҳонҳои дахлдорро месупорад;
- **шабона** – таҳсил дар нимаи дуими рӯз. Ин шакли таҳсил ба таҳсили рӯзона хеле наздик буда, асосан ҳоси коллеҷҳои тиббӣ аст;
- **ғоибона** – шакли нисбатан мустақилонаи таҳсил, ки дар он донишҷӯй дар муҳлати муайян барои таҳсил дар муассисаи таълимӣ ҳозир шуда, бо рӯйхати адабиёт ва маводди дарсӣ шинос мешавад, вазифаҳои гирифта, онҳоро мустақилона анҷом медиҳад ва сипас санҷишу имтиҳонҳоро месупорад;
- **фосилавӣ** – яке аз шаклҳои таҳсил, ки дар он донишҷӯй бо омӯзгор дар фосилаи аз ҳамдигар дур ба воситаи шабакаи Интернет: низомҳои махсуси таҳсил, почтаи электронӣ, гуфтугӯҳо (чатҳо), видео-конфронсҳо ва ғайра муомила мекунад.
- **шумораи имконпазири бештарини (максималӣ)-и ҳолҳо/балҳо** – шумораи баландтарини ҳолҳо/балҳо, ки бо дуруст иҷро кардани ҳамаи саволу масъалаҳо аз ягон субтест ба даст овардан мумкин аст.